

Lesgeven in het speciaal onderwijs 4

Een kijkje in de gymzaal van Mike Russchen

In deze artikelenreeks nemen Anna-Maria van Dillen en Christa Rietberg een kijkje bij vakcollega's die werken in de verschillende typen speciaal onderwijs (so). Wat drijft hen en welke issues spelen in dit werk? In het vierde artikel gaan ze naar een cluster 1 school. Onder cluster 1 van het speciaal onderwijs vallen de scholen voor leerlingen die blind of slechtziend zijn. Vaak hebben deze leerlingen naast de visuele beperking één of meerdere andere ondersteuningsbehoeftes. De meeste leerlingen met een visuele beperking gaan naar het reguliere onderwijs met extra ondersteuning. Ongeveer 2500 leerlingen gaan naar een cluster 1 school of worden begeleid door cluster 1 onderwijs. In Nederland bieden twee instellingen cluster 1 onderwijs en ondersteuning: Bartiméus, waar we vandaag te gast zijn, en Koninklijke Visio. | **Tekst** Anna-Maria van Dillen en Christa Rietberg

Inleiding

Op steenworp afstand van het KVLO gebouw in Zeist, vinden we het expertisecentrum Bartiméus. De school heeft een so en vso-afdeling. Op de vso-school in Zeist zitten 45

leerlingen. Als we bij Bartiméus aankomen valt ons meteen een aantal dingen op. Er zijn veel rechte paden gemaakt met geleidingslijnen. Ook zien we onderweg gebouwen en richtingaanwijzers met veel contrasterende kleuren,

zodat ook de slechtziende leerlingen de omgeving goed kunnen onderscheiden. Daarnaast hebben alle lanen een straatnaam gekregen met een herkenbaar thema wat hoorbaar is. We lopen langs de Fonteinstraat. Hier staat ook een fontein. We staan even stil en sluiten de ogen. We horen inderdaad het water uit de fontein goed stromen. Rondwalend over het terrein zien we verder naast de school, een diagnostisch centrum, vier woningen met woongroepen en een logeershuis voor leerlingen die het weekend kunnen komen logeren. Er zijn qua sportfaciliteiten één gymzaal, een hardloopbaan en een voetbalveld aanwezig.

Wat drijft je om te werken in het speciaal onderwijs?

Mike geeft aan dat hij het mooi vindt om heel persoonlijk onderwijs te bieden. "Elke leerling heeft specifieke mogelijkheden, dat vraagt om maatwerk en heel veel differentiëren. Er zijn veel leerlingen die bijkomende problematieken hebben. De leerlingen zitten bij ons omdat visus voorliggend is, alleen is dat voor elke leerling weer anders." De klassen bestaan uit kleine groepen leerlingen zodat zij genoeg bewegingsruimte hebben. Daarnaast wordt er veel gebruik gemaakt van geluid in de les, zoals rinkelballen in verschillende maten, waarop leerlingen zich dan beter kunnen focussen. Mike geeft ook aan dat je moet voorkomen dat de leerlingen vanwege hun visuele beperking in een sociaal isolement raken, daarom is er ook veel aandacht om leuke activiteiten met elkaar te doen en uitstapjes met elkaar te maken. Zeker na de coronaperiode starten we dit weer met elkaar op.

De accommodatie als belangrijke basis om tot ontwikkeling te komen

Als we de gymzaal inlopen bij Mike zien we een duidelijk aangepaste zaal voor de doelgroep. Er zijn weinig lijnen in de zaal. We zien alleen een volleybalveld en die is even groot als een goalbal veld. De lijnen zijn voelbaar en Mike geeft aan dat dit uniek is in Nederland.

In de gymzaal zien we de contrasterende kleuren ook weer heel duidelijk terug. De vloer is lichtblauw met felgele lijnen. De muren zijn zacht, bedoeld voor een zo optimaal mogelijke akoestiek. Mike geeft aan dat veel leerlingen last hebben van prikkels, wanneer er te veel lawaai is. Daarnaast focussen de leerlingen zich juist op auditieve prikkels vanwege hun visuele beperking. Dit betekent dat er zoveel mogelijk ruis voorkomen moet worden.

In de materialenberging zien we ook weer de contrasterende kleuren terug met ballen in allerlei felle kleuren. Ook liggen er genoeg goalballen (ballen met een belletje). Mike geeft aan dat er een mooie samenwerking is met goalbal Nederland. Het Nederlandse jeugdteam van goalbal traint ook in de zaal.

In de kast zie ik allerlei felgekleurde hesjes hangen in plaats van lintjes. Mike geeft aan dat lintjes niet duidelijk genoeg zijn voor de doelgroep om onderscheid te maken in de functies bij activiteiten. Mike jaagt jaarlijks ook veel rollen fluoriderende tape er doorheen. "Ik accentueer bijvoorbeeld het einde van de bank bij balanceren, het springvlak, de afstand voor miksituaties en het mikvlak."

Werken in kleine groepen

De groepen zijn klein, zodat de leerlingen genoeg bewegingsruimte hebben en Mike hen genoeg individuele aandacht kan geven. De groepen zijn hier ingedeeld op cognitieve. Er wordt ook wel eens groep doorbrekend gewerkt, omdat de klassen klein zijn en we op die manier ook kunnen werken aan bijvoorbeeld groepsspellen.

Mike zegt dat de leerlingen altijd gemotiveerd zijn en enorm veel zin

Goalbal met rinkelballen

Speciale zaal met weinig lijnen, zachte wanden, felle kleuren

hebben in de lessen bewegingsonderwijs. Soms is dit bij de start op deze school anders. Veel leerlingen komen met negatieve ervaringen binnen. "Ik train hen dan op zelfstandigheid en het opnieuw verkrijgen van vertrouwen. Ook hier geldt dat de leerlingen enorme behoefte hebben aan autonomie. Ik puzzel naar mogelijkheden om hen dat zoveel mogelijk binnen het aanbod van de activiteiten te geven. Het is fantastisch als ik ze zie groeien en zie stralen als iets ze opeens zelfstandig lukt. Daarbij is het ook steeds een uitdaging om activiteiten passend te maken op hun eigen niveau, de leerlingen vertrouwen te geven. De verbinding met elke leerling is daarbij de sleutel tot ontwikkeling." Mike geeft aan ook met de leerlingen veel te overleggen over de keuze van de activiteiten in de jaarplanning. Hij werkt met een jaarplanning vanuit de leerlijnen die hij zoveel mogelijk passend maakt voor elke individuele leerling.

Wat biedt de school verder aan?

Mike noemt dat ze met de andere speciaal onderwijs scholen uit de regio kijken of ze een gezamenlijke sportdag gaan organiseren. Daarnaast bieden ze sportieve werkweken aan zoals survival in de onderbouw en wintersportweek in de bovenbouw. Ook hebben ze interne sporttoernooien zoals atletiek. Dit vindt plaats op het eigen terrein.

Wat maakt het werk zo leuk?

Mike kent alle leerlingen door en door, heeft een grote binding met alle leerlingen en geeft samen met hen het allerleukste vak. "Vanuit die binding is het zo mooi te zien als hun vertrouwen en hun vrijheid in bewegen groeit. Daarbij moet je niet vergeten dat deze leerlingen letterlijk op mij en elkaar moeten kunnen vertrouwen wanneer ze bezig zijn met een activiteit. Dit is een enorm grote opdracht die je hebt. Ik hamer dit er constant in bij alle groepen."

Mike is ook nog actief als ambulant begeleider op diverse scholen in de regio. "Het begeleiden van externe scholen vind ik heel leuk. Dan kan ik echt dingen toevoegen. Daarnaast organiseer ik eens per jaar met deze collega's een studiedag om casussen en 'good practice' met elkaar uit te wisselen. Het is mooi om te leren van elkaars expertise en collega's te mogen ondersteunen." Mike sluit met een grote glimlach af dat hij de mooiste baan heeft die hij maar kan bedenken. Wat een bevoegdheid zien we ook weer bij deze fantastische vakleerkracht.

We hebben tot nu toe vier speciaal onderwijs scholen bezocht en zien één overeenkomst tussen alle vakleerkrachten die in het speciaal onderwijs werken, namelijk dat hier enorm bevoegd en betrokken leerkrachten staan, die met hart en ziel met de verschillende doelgroepen werken om elke leerling een succesbeleving te geven. Zij hebben prachtige banen in het speciaal onderwijs en maken een enorm verschil voor de leerlingen. ●

Contact

Anna-maria.vandillen@kvlo.nl
Christa.rietberg@kvlo.nl
Christa Rietberg en Anna-Maria van Dillen zijn vakleerkrachten bewegingsonderwijs en maken deel uit van het team Speciaal Onderwijs van KVLO

Foto's

Anna-maria van Dillen
Kernwoorden
speciaal onderwijs, voortgezet speciaal onderwijs, cluster 1 school, visuele beperking

Omgeving van de school